

nuar Pokorny; car, estant descartat l'ibèric per l'extensió mateixa d'aquesta àrea, li cerca tanmateix una arrel indoeuropea; i no sols l'àrea sinó també l'aire general del mot és indoeuropeu: forma femenina en -MI darrere un cos trílter consonant + vocal + consonant. «Lígur» ha estat pres sovint amb uns contorns tan vagues i és un concepte lingüístic equivoc i tan incert que no és qüestió de descartar-ho, però no entrant el mot cap al Po ni la costa genovesa, restem dins el complex sorotàptic.

Es pot pensar en dues arrels indoeuropees, no ben homònimes, una amb ξ palatal, l'altra amb la κ no assibilable (q), $\xi EL-$ i $QEL-$, i com que totes dues hi donen agafador per llurs significats, la idea d'una formació indoeuropea derivada $KAL-MI-$ o $QAL-MI-$, segurament està destinada a quedar, per ara, i en investigacions futures.

Pokorny hi veu un enllaç possible amb $QEL-$ 'alçar, enlairar-se' («ragen, hoch [heben]»). De fet existeixen formacions bastant pròximes: leto-lituà *kálnas* 'muntanya', amb amplificació diferent, però paral·lela, en -NO-, i ens cremem bastant amb el tipus $\kappa L-MO-$, que només apareix en el germ. *holm*, comú a les llengües occidentals i nòrdiques del germànic, i que també designa altures (IEW, 544.31, 544.28). Per la formació i pel que fa a una vaga semblança semàntica, hi tenim, doncs, una base suficient; és veritat que el que anima més, per una banda, falta per l'altra: factor geogràfic (bàltic, afí al sorotàptic) i d'altra banda formació amb -M-, només germànica; i que pel costat semàntic també l'aproximació resta una mica vaga: *CALMIS* és plana alta més que 'muntanya', i el germ. *holm* tira a coses de mar i quasi hi està vinculat: es tracta sobretot d'una illa (més aviat alta): en això coincideixen l'esc. *holm*, l'ags. *holm* i el letó *kálva*, en anglo-saxó també significa 'onada' i 'alta mar' (només b. alem. ant. *holm* pot significar 'pujol').

¿No trobaríem indicis més clars de la banda de l'altra arrel, ξEL ? Està amplemunt provada per la presència ja antiga i copiosa en quasi totes les famílies indoeuropees: índic, balto-eslau, grec ($\chi α λ ύ π τ ω$, etc.), itàlic, cèltic, germànic; és veritat que el sentit general d'aquesta arrel 'cobrir, cobricelar, cofar, emmantellar' és menys atractiu a primera vista. Però en canvi quasi podem dir que la nostra base $\xi CALMIS$ hi està documentada, amb aquesta forma precisa, en bàltic, la família que més coincidències de lèxic presenta amb el sorotàptic: car si d'una banda tenim *kelmis* amb *e* en prússia antic, per altra banda també hi tenim *salmis* amb *a* en prússia antic i *šálmās* en lituà, que suposen una base $KALMI-/KALMO-$ d'època indoeuropea anterior a la palatalització assibilada, pròpia de les llengües de *satəm*.

El significat podria semblar allunyat: *kelmis* és 'barret' («hut» en el glossari d'Elbing, S. xv, n.º 474), *salmis* (igual que *šálmās*, etc.) és 'casc' (gloss. d'Elbing, n.º 420). Però com ho mostra el sentit general de l'arrel $\xi EL-$ es tracta de la idea de 'cobert, protecció, tapadura del cap', i això ja es pot aplicar a allò que cobreix o capça una muntanya, o sigui la *calm* i

els seus aplevats o pasturatges. Aquesta formació també la tenim en índic: *čáрман-* n. 'cobert, protecció, soplug'⁶ i aquí ja no es tracta d'un objecte concret (barret o casc) sinó del concepte abstracte i general de cobertura o cobriment.⁷ Ara bé la part alta d'una muntanya —*calm* o *mola*— de superfície planera és el que en català se'n diu la capçada, o sigui la plana que la capça, que la cobreix, que la remata.

Es pot dir que hi ha prova directa de l'existència de *KALMIS* 'cobertura, capçada' en la llengua sorotàptica. Com prova Pok. en molts llocs del seu IEW, en les llengües bàltiques, encara que són llengües de *satəm*, es troben bastant sovint formes amb *k-* conservada que han de ser manlleus de la llengua dels seus veïns sorotaptes («illyro-venetisch», sol dir ell). Doncs *kelmis* al costat de *salmis* en prússia antic (la llengua bàltica més veïna a la pàtria lusàcia dels sorotaptes), és evidentment un d'aquests manlleus,⁸ del qual no participaren les altres llengües bàltiques, menys pròximes als sorotaptes ('barret' és *kepúre* en lituà, *zepure* en letó).

DERIV.: Ultra els toponímics *Calmella* (veg. supra), *Calmeta* (i potser *Calmatges* segons el model d'*herbatges*), es pot pensar que ho sigui *La Socalma* nom d'una antiga i tradicional cabana de pastors a l'alta Vall Ferrera, al peu d'altres serres baixant de la Pica d'Estats cap al Pla de Boet (Arau). I el prov. *bescaume*, que Mistral tradueix «balcon» en *Calendau* (però els contextos mostren que es tracta d'orografia): «li roumpèire / --- / jusqu'au ras de soun *bescaume* / bousigon ---» (IV, 37.5); en el cant I (57.4) es refereix a l'alta plataforma de roques on sorgeix de cop i volta l'alba figura d'Esterelo: «uno blancour sus lou *bescaume* / vèn, e se clino, e, coume un baume, / respiro ---» (I, 57.4). El significat, doncs, es presta a aquesta derivació, si bé no sabem si es tractaria del prefix romànic conegut *bes-* (BIS) o de quelcom de pre-romà.⁹

¹ Ho vol relacionar amb un *Uxones* del Fenollet, identificació que en extreure-ho c. 1965-7 no em semblà gaire fundada, i que en tot cas xoca amb dificultats fonètiques. — ² El *Dag*, el localitza a Cerdanya, definint «meseta» i amb una frase «és a llaurar a la *calmas*», segons Grieria s'usarien en el poble conlentí de Catllà, *lò píka* i *lò kálmā* per 'el cim (de la muntanya)' (ZRPb. XLV, 247). No ens podem refiar del rigor d'algun d'aquests extrems, per més que no és inversemblant que hi hagi qui usi la variant *kálmā* en alguna d'aqueixes localitats i en un sentit més pròxim a aquell que a aquest. La nota antiquada de Mn. J. Segura, en «La Veu del Montserrat», 1893, 3-4, que cita un *chaumat* del Cher aplicat a prats situats dalt de les muntanyes, potser tingué el mèrit de cridar l'atenció de Balari sobre la importància i el caràcter internacional del mot.

³ Cf. Berthoud-Matrucho, *Ét. des NLL de la Côte d'Or*; Jaccard, *Essai sur la Top. Romande*, 79.

⁴ Gauchat, *l. c.*; REW, 1522; Walde-H. I, 249.2f.; *AlcM*; Gamillscheg, ZRPb. XLI, 640; i, si ho entenc bé, Kurylowicz, *Mél. Vendryes*, 212. Incloent-